

Kurban pazarları canlanırken

Mustafa Öztunç: “Kurbanlık alırken şimdilerde yeni bir alış veriş türü var: Hayvan kesildikten sonra içkembesi, bağırsağı, ayağı, derisi, kellesi hariç olacak şekilde, safi eti ve kemiğı (karkas eti) tartılarak fiyatı belirlenmek üzere kurbanlık alım ve satımı yapılıyor. Böyle bir alış veriş usulüyle kurban almak caiz midir? Yapılan akit sahih midir?”

Bir iyilik, kucaklaşma ve kaynaşma bayramının daha gölgesi üzerimize düşmeye başladı. Kurban Bayramı gibi İslâm dinine mahsus bir merhameti paylaşma bayramı bir kez daha yakında sıcak aile yuvalarımıza misafir olacak. Bediüzzaman Hazretlerinin ifadesiyle, kurban bayramında koca küre-i arz, büyüklüğü nisbetinde, Allahü ekber, Allahu ekber kelime-i kudsiyesini semavâttaki seyyarat arkadaşlarına işittirecek. Binler hacıların Arafat'ta ve bayramda beraber ve birden Allahu ekber sadaları, Resûl-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm'ın bin dört yüz küsur sene evvel âl ve sahabeleriyle söylediğı ve emrettiğı Allahu ekber kelâmının bir nev'î aks-i sadâsı hükmünde asrımızda, aramızda ve gönlümüzde çınlayacak.¹ Bu günlerde gönüller bunun için heyecanlı. Pazarlar bunun için canlı.

Kurbanlık hayvan alırken dikkat edeceğimiz en önemli husus: Hayvanı belirlemek ve hayvanı kendimize vacip kılmaktır. Bu, hayvanı görmek, tercih etmek, üzerinde karar vermek ve kesin bir şekilde satın almakla olur. Telefonla, ya da yüz yüze de olsa hayvanı görüp belirlemeksizin, satıcıya “Hayvanlarından birisini bana ayır. Fiyatını sonra görüşürüz” demekle kurbanlık hayvan satın alınmış ve kendimize vacip kılınmış olmaz. Çünkü esasen böyle bir akit sahih olmaz.

Hayvan pazarı veya satıcılar gezilir, hayvanlar görülür, fiyatları sorulur, danışabileceğimiz kimseler varsa danışılır, hayvanın kurbanlık şartlarını haiz olup olmadığı, kusur taşıyıp taşımadığı, yaşı, başı, boyu, endamı incelenir. Üzerinde karar kılınacaksa, fiyatı ile ilgili pazarlık teklif edilecekse edilir. Verilen teklife göre satıcının kabulü dikkate alınarak, belirlenen bir hayvan üzerinde karar verilir, el

sıkışılır.

Para peşin verilecekse verilir. Hayvan veresiye alınacaksa, parasının ne zaman ödeneceği konusunda satıcı ile kesin mutabakata varılır. Bu durumda pazarlığın kesin olduğunu belirlemek için kapora verilmesi şer'î bir davranış olur. Para kurbanda veya daha ileri bir günde verilecekse,—satıcı kabul ettikten sonra bu mümkündür—ona göre anlaşma yapılır. Bu anlaşmanın sözde kalmayıp kâğıt üzerine geçirilmesi ve yazılması veya senede bağlanması Kur'ân'ın emridir. Bu dikkate alınır.

Pazarlığı kesinleşen ve satın alınan hayvanın teslim alınması esastır. Satıcı kabul ettiği takdirde hayvan kurbanda kadar satıcıda da bırakılabilir. Fakat satıcı buna zorlanmamalı, bu bir ön şart olarak koşulmamalı, ön şart koşulacaksa, satıcının kurbanda kadar bakım ücreti almasının hakkı olduğu bilinmeli, eğer satıcı kendiliğinden—ya da örfte olduğu gibi fiyatın içinde olarak—bu hizmeti verirse, bunu tamamen rızasıyla yaptığı, ama hayvan üzerindeki sorumluluğun satıcıda olmadığı bilinmelidir. Çünkü hayvan artık, kurban için vacip bir hayvan hükmünde, satın alan kişiye veya kişilere ait olmuştur. Uhrevî bir mahiyet taşıyan bu aidiyet, sırat köprüsünü, cenneti ve ebediyeti içine alan bir değer ihtiva ettiğinden kutsaldır.

Hayvanın fiyatı götürü olarak veya canlı kilo usûlüyle ya da güvenilir başka bir usûl varsa onunla ve nihayet pazarlık usûlüyle başta belirlenebileceği gibi, kesildikten sonra neresinin tartılacağı ve kilo başı fiyatının ne olacağı—yine pazarlık ve nihayet karşılıklı anlaşma yoluyla—belli edilmek şartıyla kesim sonrası tartı usûlüyle de belirlenebilir. Bunda bir sakınca yoktur. Çünkü ortada aldatma veya aldanma yoktur. Çünkü ortada, sonradan ihtilâfa sebep olacak bir belirsizlik yoktur. Kurbanlık hayvan, kesim sonrası et ve kemiği tartılarak parası verilmek sûretiyle alınmışsa eğer, kilo fiyatının başta belirlenmesi gerekir ve bu yeterlidir.

Söz gelişi, kesim yapıldıktan sonra hayvanın safi eti ve kemiği 250 kilo geldi. Diyelim ki, kilo başı 19 liradan anlaşmışlardı. Bu durumda 250 ile 19'un çarpımı sonucu diyelim 4750 lira tuttu. Netice itibariyle hayvanın fiyatı belli olmuş oldu. En başta bu 4750 liranın belli olmamış olması alış veriş akdinin sıhhatine zarar vermez. Böyle bir akit sahihtir. Çünkü baştaki belirsizlik ihtilâfa sebep olacak ve içinde aldatma taşıyan bir belirsizlik değildir. Başta kilo fiyatının ve hangi parçalarının tartılacağını belli olması kâfidir. Alışverişin caiz olması için bu yeterlidir.

Huzurlu alış verişler ve huzurlu bir bayram duâlarımla...

DUÂ

Ey Rabb-i Rahim'im! Bizi kitabına itaatkâr kıl! Bizi isyankâr kılma! Bizi işlerimizde adaletli kıl! Bizi zalim kılma! Bizi yürek sahiplerine merhametli kıl! Bizi katı yürekli kılma! Bizi kendine kul eyle! Biz başkalara kul eyleme! Amelimizi rızana yol eyle! Kahrına, gazabına yol eyleme! Bizi birr'e, hayra, sevaba nail eyle! Bizi şerre, kötülüğe, ucba mâil eyleme!

Âmin!

Dipnot:

1- Şuâlar, s. 210.